

Motion till riksdagen 2019/20:3412

av Joar Forssell m.fl. (L)

med anledning av prop. 2019/20:28 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål för och utvärdering av svenskt deltagande i internationella insatser, inklusive den i Irak, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Liberalerna ställer sig bakom den av regeringen föreslagna förlängningen av det svenska deltagandet i den internationella militära utbildningsinsatsen i Irak. Det är samtidigt angeläget att göra en tydligare utvärdering av insatsen under den period propositionen avser mot konkreta och mätbara mål. Vi utvecklar nedan skälen för detta.

Situationen i Irak är fortsatt mycket instabil och framtiden i flera avseenden oviss. Den politik som landets shiitiska makthavare bedrivit under en rad år och deras nära allians med Iran är något Sverige framgent noggrant måste väga mot de fördelar som deltagande i en militär koalition kan föra med sig för vår egen försvarsmakt och våra militära samarbeten med likasinnade. Sverige bör verka för att skapa fred, långsiktigt välstånd och demokrati, men vår närvaro får inte försätta svenska liv i onödig fara eller nyttjas för att motverka insatsens syfte. Den svenska insatsen är fortsatt viktig, men regeringen har inte i propositionen gjort en tillräckligt tydlig beskrivning av hur de på förhand uppsatta målen för insatsen konkret kommer att utvärderas.

Möjligheten för Irak att styra sin utveckling och bygga långsiktig stabilitet och säkerhet beror i stor utsträckning på utrikespolitiska faktorer, där instabilitet och krig i närområdet också påverkar situationen i Irak. Men även interna faktorer påverkar situationen och säkerheten i Irak. Den politik regeringen i Bagdad bedrivit, särskilt tidigare under premiärminister al-Maliki, bidrog till våld och slitningar i Irak och ökade stödet bland sunniaraber för Daishs krigföring. Den roll sekteristiska milisgrupper

spelar, och deras omfattande våld, visar tyvärr att det saknas en genuin vilja från många ledande politiker i Bagdad att minska polariseringen i Irak. Dessa milisgrupper kontrollerar en rad områden i landet och har också satts in i strid mot kurdiska styrkor. Därtill rasar i skrivande stund (oktober 2019) omfattande och våldsamma protester på flera håll i centrala och södra Irak mot korruption och maktmissbruk.

I propositionen tar inte regeringen tillräckligt fasta på dessa risker för Iraks stabilitet, och problematiserar inte heller de risker som finns att Irak använder sina stridskrafter mot civilbefolkningen eller väpnade kurdiska styrkor som är erkända enligt landets konstitution. Inte heller analyserar regeringen den kraftiga kritik som Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) förde fram i en rapport i juni 2019 ("Att utbilda Peshmerga i irakiska Kurdistan – uppföljning av Sveriges truppbidrag till Operation Inherent Resolve"), trots att denna rapport också var beställd av Förvarsdepartementet. Rapporten bygger på intervjuer med svenska soldater som tjänstgjort i insatsen, och flera vittnar om att träningen inte fått fäste på lednings- och enhetsnivå och inte heller bidragit till att stärka de kurdiska peshmergastyrkornas förmåga. Ett centralt problem är att Sverige tränat förband som inte haft erforderlig utrustning och beväpning.

Kampen mot Islamiska staten, IS, har under de senaste åren varit framgångsrik, inte minst tack vare kurdiska peshmerga och de irakiska försvarsstyrkorna, men också tack vare det internationella samfundets närvaro. Det är en utveckling som nu riskeras att äventyras, mycket på grund av USA:s kursändring och Turkiets invasion i norra Syrien. Osäkerheten försätter den svenska väpnade styrkan inom ramen för den militära utbildningsinsatsen i närområdet i en komplicerad situation. Det är viktigt att säkerställa att kampen mot Islamiska staten fortsatt utgör mandat och fokus för det svenska insatsbidraget.

Som ett led i fördelningen av ansvarsuppgifter inom koalitionen förflyttades den svenska närvaron i Irak från Kurdistanregionen till Bagdadkontrollerade områden. Liberalerna värnar Kurdistans rätt till självbestämmande och vill betona att den geografiska platsen för insatsen inte får rubba Sveriges stöd till Irak som en federal stat där minoriteter och regioners befogenheter och rättigheter inte urholkas. Utbildningsinsatsen i Irak får inte i något avseende leda till att legitimera en fortsatt inskränkning av kurdernas rättigheter och kurdiskt självbestämmande.

Vid behandlingen av betänkande 2015/16:UFöU3 avseende Minusmainsatsen i Mali biföll riksdagen motion 2015/16:3362 yrkande 1, vilket innebar att regeringen gavs till känna att den skulle återkomma till riksdagen med uppföljningsbara mål för den svenska insatsen och ange hur man avser att utvärdera den mot de uppställda målen. Liberalerna menar att detta bör gälla även andra svenska insatser, inklusive den inom ramen för utbildningsinsatsen i Irak. Liberalerna noterar att den nu aktuella propositionen visserligen innehåller en tydlig målbeskrivning för den svenska insatsen. Samtidigt framgår det inte av propositionen hur insatsens måluppfyllelse konkret ska utvärderas. I stället nämns att bidraget till OIR ska utvärderas utifrån en helhetsbedömning, och i sammanhanget nämns att "Sveriges politiska, utvecklingspolitiska och humanitära engagemang på andra områden samt utvecklingen i sin helhet inom ramen för det internationella samfundets engagemang i Irak måste vägas in i resultatutvärderingen". Detta är visserligen också relevant, men det motsäger inte behovet av en särskild utvärdering av det svenska deltagandet i den internationella militära utbildningsinsatsen. På motsvarande sätt bör andra svenska internationella insatser utvärderas och löpande analyseras.

Joar Forssell (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)